

بررسی و نقد مبانی و روش تفسیری سید قطب

عنوان انگلیسی:

عنوان عربی:

نویسنده: حسین شریفی

استاد راهنما: غلامعلی عزیزی کیا

مقطع: کارشناسی ارشد

استاد مشاور: علی المعموری

رشته:

استاد ناظر:

دانشگاه: جامعه المصطفی

تاریخ دفاع: 1386

واحد:

کلمات کلیدی: تفسیر، قرآن، روش های تفسیری، سید قطب، فی ظلال القرآن، هنر

پژوهش حاضر، مبانی و روش تفسیری سید قطب را با روش توصیفی تحلیلی و با توجه به فضا و بستر تاریخی آن مورد بررسی قرار داده و این فرضیه را آزمون نموده که خاستگاه تفسیری سید قطب ریشه در جریان اصلاح اندیشه دینی در مصر دارد. تفسیر سید قطب به دلایل متعددی، از جمله مبنای هنری او، از مهم ترین تفاسیر معاصر به شمار می رود. وی با تکیه بر دو اصل «تخیل حسی» و «تجسم فنی»، و با استفاده از جلوه های هنری، نظیر صحنه سازی، شخصیت پردازی و تصویرپردازی به تفسیر قرآن پرداخته است. این مبنا برگرفته از ادبیات مدرن است و به همین دلیل، سید قطب از تفسیر لغوی، نحوی و جدلی خودداری کرده است. او برای فهم بهتر، معنای محوری متن را مطرح کرده و با تبیین ارتباط پاره های هر کلام با کلام دیگر، نظام واره بودن کل قرآن را نشان می دهد. پرهیز از عقل گرایی، یکی دیگر از مبانی تفسیری سید قطب است و آن را اصل اساسی برای فهم قرآن به شمار آورده است. وی عقل را محدود، مقید و تابع هوا و هوس دانسته و به همین جهت، تفسیر قرآن را بر اساس خرد انسانی رد کرده و بر لزوم پرهیز از مباحث فلسفی، عقلی و کلامی تأکید کرده است. سید قطب برای دستیابی به مفاهیم واقعی و دقیق آیات قرآن، از روش تفسیر قرآن به قرآن، بهره فراوانی برده است؛ وی در استفاده از این روش، توجه و عنایت ویژه ای به سیاق آیات دارد، و بر اساس آن، در مورد مکی یا مدنی بودن برخی آیات مورد اختلاف، داوری نموده است. او همچنین به اهمیت و نقش روایات، و همین طور اسباب نزول و میزان تأثیرگذاری آن در فهم دقیق معانی آیات توجه کامل داشته است، و به همین دلیل، از روایات و اسباب نزول هم در تفسیر او استفاده شده است، اما روش غالب در تفسیر «فی ظلال القرآن» روش تفسیری قرآن به قرآن است.